

ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРИШКІЛЬНОЇ ТЕРИТОРІЇ – ОСНОВА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Буряк В. І., вчитель біології

Семенівський ліцей № 2

Проблема організації озеленення територій, в тому числі й закладів освіти, є завжди актуальною. Серед важливих пріоритетів діяльності шкільних навчальних закладів є природоохоронний напрям, який передбачає широке залучення учнівської молоді до охорони довкілля, ознайомлення та оволодіння методами екомоніторингу, формування екологічного світогляду школярів, зокрема й через екскурсійну діяльність. Зелені насадження навчального закладу, сформовані за принципами ботанічної колекції деревно-чагарникових і трав'яних рослин культурної та природної флори, виконують науково-пізнавальне, навчально-виховне, санітарно-гігієнічне, захисне, архітектурно-художнє, протипожежне, рекреаційне значення. Зовнішнє озеленення пришкільних територій є обов'язковою умовою екологічного благополуччя навчальних закладів, адже зелені насадження виконують ряд функцій: санітарно-гігієнічну, покращують мікроклімат і газовий склад атмосфери, мають тонізуючу та заспокійливу дію, сприятливо діють на емоційний стан людини, надають навчальному закладу естетичного вигляду.

На пришкільних територіях повинні зростати види дерев та кущів, які сприятливо діють на покращення стану навколишнього середовища, атмосферного повітря та здоров'я дітей. Так, наприклад, кінський каштан звичайний, липа серцелиста, клен гостролистий, акація біла, в'яз гладенький, береза поникла, яблуня домашня, абрикос звичайний, що зростають на території більшості шкіл, поглинають за вегетаційний період 3-4 грами вуглекислого газу. Клен польовий, горобина звичайна, акація біла та сосна звичайна є стійкими до фітооксидантів. Велику шумозахисну здатність на території шкіл мають насадження клену гостролистого, в'язу гладенького, липи

серцелистої, тополі білої. Для насичення повітря киснем, фітонцидами висаджують бузок, сосну, вербу, ялину.

Семенівський ліцей № 2 збудований майже чотири десятиліття тому. Пришкільна територія за площею близько 2 га, половина з якої відведена під озеленення. Після завершення будівництва були висаджені дерева та кущі. Посадили яблуневий та горіховий сад, заклали центральну алею з туй, створили березовий гай. По периметру висадили верби та тополі. З часом одні дерева досягли апогею декоративності, інші втратили його і були спиляні, тому що стали аварійними. Ми провели аудит цих насаджень і стало зрозумілим те, що даний асортимент на сьогоднішній день є не виправдано бідним. На пришкільній території ростуть 11 деревних видів, кількість їх становить 191 шт. Це яблуні, туї, тополі, берези, горіхи, каштани, клени, вишні, липи, ялини, горобина. Кількість чагарникових рослин у насадженнях на території закладу 38 шт., видів 7. Кількість чагарникових рослин у насадженнях на території закладу 38 шт., видів 6.

До видів кущів з дуже високою часткою участі- жасмин, бузок. Є форзиція, спірея, магонія, керія. Стан дерев та кущів на території – задовільний. Декоративність насаджень- висока. Кращим станом і вищою декоративністю на дослідній території відзначаються дерева, які старші від тридцятирічного віку. Та все ж територія шкільного подвір'я потребує ландшафної реконструкції, тим більше є територія, яка взагалі перетворилася на пустку. Вона межує зі стадіоном та ігровим майданчиком. Поряд дорога, хоч і не з інтенсивним рухом, та все ж певні викиди шкідливих речовин є.

Було вирішено тут створити паркову зону, але вона повинна мати незвичайний вигляд, з формами дерев і кущів, що будуть підстригатися і формувати незвичну крону. Ще однією мотивацією до діяльності є те, що створення паркової зони такого стилю забезпечує безпосередню участь школярів у озелененні навколишнього освітнього простору. Формує навички трудової діяльності, їх соціалізацію, має величезний виховний потенціал, так як в учнів формується екологічне мислення та свідомість. Учні ліцею проявили

зацікавленість у реалізації проекту. У минулому році випускники школи запропонували дизайнерське рішення у перетворенні пришкільної ділянки.

Ми розрахували приблизну кількість дерев для ділянки площею 28 сотих , вона становить 180 – 200 шт., склали видове різноманіття.

Відвідавши значну кількість семінарів, які проводилися на базі відомих ботанічних садів і дендропарків України, ми зрозуміли, що асортимент деревних культур, що є у них у колекціях, можна використати для подальшого озеленення навчального закладу.

Щоб посадити новий парк, сквер чи просто одне дерево, потрібний посадковий матеріал. Зараз є багато приватних розсадників, у яких можна купити саджанці. Для цього потрібно немалі кошти та і якість саджанців не завжди нас задовольняє. Вивчаючи історію створення Криворудського дендропарку, ми дійшли до висновку, що цей парк був спроектований і розбудований завдяки підтримці багатьох відомих парків. Ми звернулися до наступних установ, щоб отримати саджанці - ДП Сирецький, НПП «Нижньосульський», РДК Осокір, РЦ «Криворудський». Всі відгукнулися на наше прохання і надали садивний матеріал з відкритою та закритою кореневою системою. Всього отримали 97 саджанців двадцяти чотирьох видів, двадцять з них є інтродукованими.

Парк, який ми заклали, має пейзажний стиль. Куртини хвойних дерев чергуватимуться з листопадними, а тому парк буде гарним у будь-яку пору року. Красу парку нададуть численні галявини. Засаджувати їх не будемо, це зіпсує вигляд парку

Навесні 2024 року плануємо закласти парник для живцювання, який призначений для продукування маломірного вихідного садивного матеріалу – укорінених живців декоративних дерев і чагарників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байрак О. М., Черняк В. М. Наукові принципи оптимізації пришкільних насаджень // Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. - 2009. - №7-8.
2. Екологічна енциклопедія: У 3 т. / Редколегія: А.В. Толстоухов (головний редактор) та ін. - К.: ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2008. - Т. 3: О-Я. - 472 с
3. Екологія: озеленення навчального середовища / [Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є., Містрюкова Л.М., Гензьора Т.М.]. - К.: Наук, світ., 2010.-210 с
4. Кудренко І.К. Використання формового садівництва в озелененні // Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. - 2009. - № 7-8. - С 26-30
5. Матієнко Л. Сучасне озеленення школи // Рідна школа. - 2001. - № 6. -С 55-56

ДЕНДРОПАРК "ЮННАТСЬКИЙ" ЯК ОСЕРЕДОК ОСВІТНЬО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ТА ЕКОЛОГО-ПАТРІОТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вербицький В. В., доктор педагогічних наук,

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

Дендропарк "Юннатський" - це унікальне місце у північній частині міста Києва, яке пропонує чудову можливість для освітньо-просвітницької діяльності, відпочинку та спілкування з природою. Територія дендропарку "Юннатський" має унікальну історію, оскільки є частиною парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва "Березовий гай", який було закладено на початку ХІХ ст. Він формувався впродовж більш ніж півстоліття юннатами України та зарубіжжя з метою сприятливого поєднання природних комплексів і культурних ландшафтів. Нинішнього статусу дендрологічного парку місцевого значення "Юннатський", із загальною площею 13,7 га, набув 10 березня 2006 р. за рішенням Київради [1].